

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ
Hevesy György Kárpát-medencei Kémiaverseny, 8. évfolyam, 2017. március 25.

---

1. feladat

Szabad válasz. Minden helyes válasz elfogadható (a tantervekben nem szereplő anyagok is).

- a) Cl_2 vagy F_2
- b) Pl. NO_2
- c) Pl. S (vagy S_8), Cu, Au, KMnO_4 , CuSO_4 ($\text{CuSO}_4 \cdot 5 \text{H}_2\text{O}$)
- d) Pl. Na_2CO_3 , Na_3PO_4 , NaOCl
- e) Pl. SiO_2
- f) Pl. CaCl_2 , FeCl_2 , $\text{Cu}(\text{NO}_3)_2$
- g) Pl. NH_4NO_3 , $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$, $(\text{NH}_4)_2\text{CO}_3$
- h) Pl. H_2 , N_2 , He, Ne, CO, CH_4
- i) Pl. SO_2 , H_2S , HCl
- j) CO
- k) Pl. SO_2 , HCl
- l) Pl. CuO , FeO
- m) Pl. NaOH , CaO , $\text{Ca}(\text{OH})_2$, P_2O_5
- n) Pl. H_2CO_3 , H_3PO_4 , CH_3COOH 14 × 1 = **14 pont**

(Név vagy hibás képlet /ha egyértelmű, hogy jó vegyületre gondolt/, kétatomos elemi gázoknál vegyjel megadása 0,5 pontot ér.)

2. feladat

- Az első évszám: 12 50 2 × 1 = 2 pont
- A második évszám: 18 9 4 3 × 1 = 3 pont
- A harmadik évszám: 20 0 6 3 × 1 = 3 pont
- Argon: 1894 1 pont
- Réz: ókor 1 pont
- Arzén: 1250 1 pont
- Oganesszon: 2006 1 pont

(Ha hibás is az évszám, az arzénál kell a legkisebbnek, és az oganesszonnál a legnagyobb évszámnak lennie. Ekkor az utolsó 4 pont hibás évszámok esetén is megadható.)

12 pont

3. feladat

- a) Cl_2 (név vagy vegyjel nem fogadható el) 1 pont
- b) sárgászöld (zöldessárga, zöld vagy sárga is elfogadható) 1 pont
- c) H_2 (név vagy vegyjel nem fogadható el) 1 pont
- d) színtelen, szagtalan (csak a kettő együtt fogadható el pontért) 1 pont
- e) H_2 (hidrogén) a bal oldali kép alatt, Cl_2 (klór) a jobb oldali kép alatt (Itt vegyjel esetén se vonjunk le pontot.) 1 pont
A gázok sűrűsége alapján lehet dönteni. (Ha csak ezt írja, 1 pont)
A hidrogén sűrűsége kisebb, a klóré nagyobb a levegőnél. (Ha ezt írja, az elsőt nem szükséges írni a 2 pontért. „Könnyebb” és „nehezebb” a levegőnél kifejezés használatakor azonban legfeljebb 1 pont adható.) 2 pont
- f) Robbanást hallunk. (Ezzel egyenértékű bármilyen tapasztalat-leírás helyes: pl. meggyullad a gáz/elegy/. A „reagálnak” nem elegendő tapasztalatnak.) 1 pont
 $\text{H}_2 + \text{Cl}_2 = 2 \text{HCl}$ 1 pont
- g) A lakmusz megpirosodott. 1 pont
A hidrogénnél nincs színváltozás. 1 pont
A hidrogén nem oldódik vízben. („A hidrogén nem sav” is elfogadható.) 1 pont
Savas kémhatásra utal a színváltás. 1 pont
A klórnál színtelenedett el az oldat. 1 pont

14 pont

4. feladat

- a) $6 \cdot 10^{23}$ (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*
 b) 82 (1)
 c) 17 (1)
 d) $18 \cdot 6 \cdot 10^{23}$ ($1,08 \cdot 10^{25}$) (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*
 e) $2 \cdot 6 \cdot 10^{23}$ ($1,2 \cdot 10^{24}$) (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*
 f) $7 \cdot 6 \cdot 10^{23}$ ($4,2 \cdot 10^{24}$) (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*
 g) $4 \cdot 10^{23}$ (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*
 h) $1,5 \cdot 10^{23}$ (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*
 i) $55,6 \cdot 6 \cdot 10^{23}$ ($3,33 \cdot 10^{25}$) (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*
 j) 10 (1)
 k) $9 \cdot 10^{23}$ (1) 0,5 pont, ha mólban helyesen adja meg*

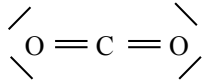
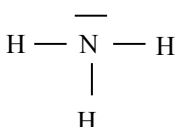
* Csak mértékegység feltüntetése esetén jár a 0,5 pont (pl. a)-nál 1 mol)!

A helyes sorrend: $j < c < b < h < g < a < k < e < f < d < i$ (1)

Csak a fenti sorrend fogadható el.

12 pont

5. feladat

- a) és (kettőspontokkal is elfogadható)

(A kötő elektronpárokért 1 pont, a nemkötő elektronpárokért 1 pont.) $2 \times 2 =$ 4 pont

- b) $|N \equiv N|$ vagy $|C \equiv O|$ 2 pont
 (Más – helyes – molekula szerkezete is elfogadható.)

- c) 1 mol vegyületben van: $60 \text{ g} \cdot 0,200 = 12,0 \text{ g}$ szén, azaz 1 mol C atom,
 $60 \text{ g} \cdot 0,467 = 28,02 \text{ g}$ nitrogén, azaz 2 mol N atom,
 $60 \text{ g} \cdot 0,267 = 16,02 \text{ g}$ oxigén, azaz 1 mol O atom,
 $60 \text{ g} - 12 \text{ g} - 28 \text{ g} - 16 \text{ g} = 4 \text{ g}$ hidrogén, azaz 4 mol H atom,

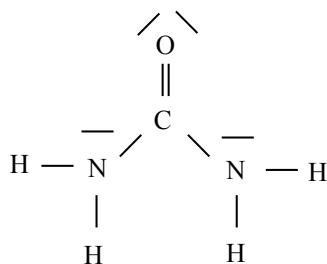
tehát az összegképlet: **CN₂OH₄**

(A válasz az elemek bármely más sorrendjében felsorolva is helyes.)

(1 pont a helyes képletért, 2 pont a számításért.)

3 pont

A szerkezeti képlet a leírt feltételek alapján:

C=O kettőskötésért 1 pont

C–N egyszeres kötésekért 1 pont

N–H egyszeres kötésekért 1 pont

Nemkötő elektronpárok az oxigénatomon 1 pont

Nemkötő elektronpárok a nitrogénatomokon 1 pont

5 pont

(Bármely pont csak akkor adható meg, ha egyetlen összefüggő molekulát rajzolt fel a versenyző. A molekula alakját az értékelésnél **nem** kell figyelembe venni!)

14 pont

6. feladat

- Bárium: $1,000 \text{ g} : 137,3 \text{ g/mol} = 0,00728 \text{ mol}$ (1)
 Oxigén: $1,233 \text{ g} - 1,000 \text{ g} = 0,233 \text{ g}$,
 $0,233 : 16 \text{ g/mol} = 0,01456 \text{ mol}$ (1)
 $n(\text{O}) : n(\text{Ba}) = 0,01456 : 0,00728 = 2 : 1$ (1)
 A képlet: BaO_2 , a bárium két vegyértéke miatt **peroxid**. (1) 4 pont
(Más megoldás, például próbálgatással:
 Ha oxid, akkor a képlet BaO : /1/
 137,3 g báriumra 16 g oxigén jut
1 g báriumra x g oxigén jut
 $x = 16/137,3 = 0,1165 \text{ g}$, ez kevesebb, mint a 0,233 g /2/
 A 0,233 g épp a duplája, tehát BaO_2 a képlet, ami épp a peroxidnak felel meg /1/)
- Lítium: $1,000 \text{ g} : 6,9 \text{ g/mol} = 0,145 \text{ mol}$, (1)
 Oxigén: $2,159 \text{ g} - 1,000 \text{ g} = 1,159 \text{ g}$,
 $1,159 \text{ g} : 16 \text{ g/mol} = 0,0724 \text{ mol}$, (1)
 $n(\text{Li}) : n(\text{O}) = 0,145 : 0,0724 \approx 2 : 1$, (0,5)
 tehát a képlet Li_2O , vagyis **oxid**. (0,5) 3 pont
(A megoldás próbálgatással is elfogadható:
 az oxid képlete Li_2O : /1/
 13,8 g Li-ra jut 16,0 g O
1,00 g Li-ra jut y
 $y = 16/13,8 = 1,159 \text{ g}$ /1/
 Az adatok szerint: $2,159 \text{ g} - 1,000 \text{ g} = 1,159 \text{ g O}$ jut 1,000 g Li-ra, tehát oxid. /1/)
- Kálium: $1,000 \text{ g} : 39,1 \text{ g/mol} = 0,0256 \text{ mol}$ (1)
 Oxigén: $1,818 \text{ g} - 1,000 \text{ g} = 0,818 \text{ g}$
 $0,818 \text{ g} : 16 \text{ g/mol} = 0,0511 \text{ mol}$, (1)
 $n(\text{K}) : n(\text{O}) = 0,0256 : 0,0511 \approx 1 : 2$, a képlet **KO₂**. (1)
 Az oxid K_2O , a peroxid K_2O_2 lenne, tehát ez **egyik sem**. (1) 4 pont
(A megoldás próbálgatással is elfogadható:
 a K_2O képletnek megfelelő arány kizárása /1/
 a K_2O_2 képletnek megfelelő arány kizárása /1/
 a helyes képlet meghatározása /2/)
- Alumínium: $1,000 \text{ g} : 27 \text{ g/mol} = 0,0370 \text{ mol}$ (1)
 Oxigén: $1,889 \text{ g} - 1,000 \text{ g} = 0,889 \text{ g}$
 $0,889 \text{ g} : 16 \text{ g/mol} = 0,0556 \text{ mol}$ (1)
 $n(\text{Al}) : n(\text{O}) = 0,037 : 0,0556 = 1 : 1,5 = 2 : 3$, (0,5)
 ez megfelel a három vegyértékű alumínium **oxidjának**: Al_2O_3 . (0,5) 3 pont
(Próbálgatással, az Al_2O_3 képletből kiindulva is elfogadható.) **14 pont**

7. feladat

- a) $100 \text{ cm}^3 \text{ NaOH-oldat}$ tömege 116 g. (0,5)
 Ebben van $116 \text{ g} \cdot 0,15 = 17,4 \text{ g NaOH}$, (0,5)
 amelynek anyagmennyisége: $17,4 \text{ g} : 40 \text{ g/mol} = \mathbf{0,435 \text{ mol}}$ (1)
 100 cm^3 sósav tömege 110 g. (0,5)
 Ebben van $110 \text{ g} \cdot 0,2 = 22,0 \text{ g HCl}$, (0,5)
 amelynek anyagmennyisége: $22,0 \text{ g} : 36,5 \text{ g/mol} = \mathbf{0,603 \text{ mol}}$ (1)
 100 cm^3 salétromsavoldat tömege 112 g. (0,5)
 Ebben van $112 \text{ g} \cdot 0,2 = 22,4 \text{ g HNO}_3$, (0,5)
 amelynek anyagmennyisége: $22,4 \text{ g} : 63 \text{ g/mol} = \mathbf{0,356 \text{ mol}}$ (1) 6 pont

- b) $\text{NaOH} + \text{HCl} = \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$ (1)
 0,603 mol HCl > 0,435 mol NaOH, (0,5)
 ezért a **harmadik pohárban savas kémhatású** lesz (0,5) 2 pont
- c) $\text{NaOH} + \text{HNO}_3 = \text{NaNO}_3 + \text{H}_2\text{O}$ (1)
 0,435 mol NaOH > 0,356 mol HNO₃, (0,5)
 ezért a **negyedik pohárban lúgos kémhatású** lesz (0,5) 2 pont
- d) A harmadik pohárban: 0,603 mol – 0,435 mol = 0,168 mol HCl marad, (0,5)
 a negyedik pohárban: 0,435 mol – 0,356 mol = 0,079 mol NaOH marad. (0,5)
 0,168 mol HCl > 0,079 mol NaOH, ezért végül **savas lesz** a teljes oldat. (1) 2 pont
 (Minden számítás nélkül 1 pontot ér a helyes kijelentés a kémhatással kapcsolatban.)
 (Másképpen is számolhatunk: $2 \cdot 0,435 \text{ mol} = 0,87 \text{ mol}$ lúg és
 $0,603 \text{ mol} + 0,356 \text{ mol} = 0,959 \text{ mol}$ sav van, $0,959 \text{ mol sav} > 0,87 \text{ mol lúg}$,
 tehát savas a kémhatás.)
 Összesen lesz az oldatban:
 $2 \cdot 0,435 \text{ mol} = 0,870 \text{ mol}$ NaOH-ból 0,870 mol Na⁺-ion. (1)
 0,356 mol HNO₃-ből 0,356 mol NO₃⁻-ion. (1)
 0,603 mol HCl-ből 0,603 mol Cl⁻-ion. (1)
 (0,603 + 0,356 =) 0,959 mol sav és 0,870 mol lúgból sav marad:
 $0,959 \text{ mol} - 0,870 \text{ mol} = 0,089 \text{ mol H}^+$ -ion marad. (1)
 (Másképpen, a harmadik és negyedik poharas összeöntés adataiból:
 $0,168 \text{ mol} - 0,079 \text{ mol} = 0,089 \text{ mol}$ sav, azaz H⁺-ion marad.)
 A keletkező oldat tömege: $2 \cdot 116 \text{ g} + 110 \text{ g} + 112 \text{ g} = 454 \text{ g}$. (1)
 Az oldat térfogata: $454 \text{ g} : 1,11 \text{ g/cm}^3 = 409 \text{ cm}^3$ (1)
 A koncentrációk:
 $0,089 \text{ mol} : 0,409 \text{ dm}^3 = \mathbf{0,22 \text{ mol/dm}^3 \text{ H}^+}$ (0,5)
 $0,870 \text{ mol} : 0,409 \text{ dm}^3 = \mathbf{2,13 \text{ mol/dm}^3 \text{ Na}^+}$ (0,5)
 $0,356 \text{ mol} : 0,409 \text{ dm}^3 = \mathbf{0,87 \text{ mol/dm}^3 \text{ NO}_3^-}$ (0,5)
 $0,603 \text{ mol} : 0,409 \text{ dm}^3 = \mathbf{1,47 \text{ mol/dm}^3 \text{ Cl}^-}$ (0,5) 8 pont
20 pont

Feltehető a legalább 75 pontot elért dolgozatok, VAGY a 10 legjobb – bármilyen pontszámú – dolgozat.